O‘ZBEKISTONDA IQTISODIY NOANIQLIK VA ISTE’MOLCHILAR ISHONCHI PASAYISHINING TURIZM TALABIGA TA’SIRI (BUXORO VA NAMANGAN VILOYATLARI MISOLIDA)

Namangan davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti,
Menejment kafedrasi o‘qituvchisi
Maxamadaminov Abror Baxromjon o‘g‘li
Abror.mahamadaminov@gmail.com

Annotatsiya: *O‘zbekistonda 2020–2025 yillarda iqtisodiy noaniqlik (COVID-19 pandemiyasi, global iqtisodiy turbulentlik) va iste’molchilar ishonchi pasayishi turizm talabiga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Ushbu maqolada Buxoro va Namangan viloyatlari misolida turizm oqimining dinamikasi, sayyohlar soni va iqtisodiy ko‘rsatkichlar tahlil qilinadi. Ma’lumotlarga ko‘ra, 2020 yilda turizm pasaygani bilan (xorijiy sayyohlar soni 1,9 milliondan 0,5 millionga tushib ketgan), 2025 yilga kelib 10,7 millionga yetdi, lekin ishonch pasayishi (2025 yilda iste’molchilar ishonchi indeksi 129,5 ga tushib ketgan) talabning mavsumiy o‘zgarishlariga sabab bo‘lmoqda. Tadqiqot O‘zbekiston Statistika agentligi, Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) va Markaziy bank ma’lumotlariga asoslanadi.*

Аннотация: *В Узбекистане экономическая неопределенность (пандемия COVID-19, глобальная экономическая турбулентность) и снижение доверия потребителей в 2020-2025 годах оказали значительное влияние на туристический спрос. В данной статье анализируется динамика туристического потока, количество туристов*

и экономические показатели на примере Бухарской и Наманганской областей. Согласно данным, при снижении туризма в 2020 году (число иностранных туристов сократилось с 1,9 млн до 0,5 млн), к 2025 году оно достигло 10,7 млн, но снижение уверенности (в 2025 году индекс потребительского доверия упал до 129,5) вызывает сезонные изменения спроса. Исследование основано на данных Агентства по статистике Узбекистана, Всемирной туристской организации (UNWTO) и Центрального банка.

Annotation: *In Uzbekistan, economic uncertainty (COVID-19 pandemic, global economic turbulence) and declining consumer confidence in 2020-2025 have had a significant impact on tourism demand. This article analyzes the dynamics of tourism flow, the number of tourists and economic indicators using the example of Bukhara and Namangan regions. According to data, with a decrease in tourism in 2020 (the number of foreign tourists fell from 1.9 million to 0.5 million), by 2025 it reached 10.7 million, but a decrease in confidence (in 2025, the Consumer Confidence Index fell to 129.5) is causing seasonal changes in demand. The study is based on data from the statistical agency of Uzbekistan, the World Tourism Organization (UNWTO) and the central bank.*

Kalit so‘zlar: *iqtisodiy noaniqlik, iste’molchilar ishonchi, turizm talabi, Buxoro, Namangan, O‘zbekiston, COVID-19.*

Kirish (Introduction). 2020–2025 yillarda O‘zbekiston turizm sohasi jadal o‘zgarishlarga duch keldi: COVID-19 pandemiyasi tufayli 2020 yilda xorijiy sayyohlar soni keskin pasaydi (taxminan 70–80% ga), lekin 2021–2025 yillarda tiklanish kuzatildi. Iqtisodiy noaniqlik (global iqtisodiy turbulentlik,

iqlim o‘zgarishi va geosiyosiy ziddiyatlar) va iste’molchilar ishonchi pasayishi turizm talabiga salbiy ta’sir ko‘rsatdi. Buxoro viloyatlarida madaniy meros (YuNESKO ob’ektlari) asosida turizm rivojlangan bo‘lsa, Namanganda ekoturizm va mahalliy festivallar ustuvor. 2025 yilda O‘zbekistonda xorijiy sayyohlar soni 10,7 millionga yetdi, bu 2019 yilga nisbatan 73% o‘sishni ko‘rsatadi, lekin iste’molchilar ishonchi pasayishi (2025 yilda indeks 129,5 ga tushib ketgan) talabning pasayishiga olib kelmoqda.

Tadqiqot maqsadi: 2020–2025 yillarda iqtisodiy noaniqlik va iste’molchilar ishonchi pasayishining Buxoro va Namangan viloyatlarida turizm talabiga ta’sirini baholash.

Metodologiya (Methods) Tadqiqot quyidagi ma’lumot manbalariga asoslanadi:

- ✓ O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligining 2020–2025 yillar turizm statistikasi (sayyohlar soni, iqtisodiy hissa);
- ✓ Jahon turizm tashkiloti (UNWTO) hisobotlari (2020–2025 yillarda xorijiy sayyohlar dinamikasi);
- ✓ Markaziy bank va Iqtisodiy tadqiqotlar markazining iste’molchilar va biznes ishonchi indekslari (2020–2025);
- ✓ Buxoro va Namangan viloyatlaridagi 35 ta mehmonxona va turkompaniyalar rahbarlari bilan 2025 yil sentyabr–noyabr oylarida o‘tkazilgan so‘rovnoma (turizm talabi o‘zgarishlari).
- ✓ Tahlil uslublari: solishtirma tahlil, statistik korrelyatsiya (ishonch indeksi va sayyohlar soni o‘rtasidagi bog‘liqlik) va SWOT tahlili.

Natijalar (Results)

1. **Iste’molchilar ishonchi dinamikasi:** 2020 yilda biznes ishonchi indeksi 22 punktga tushib ketgan (COVID tufayli), 2021 yilda 69 ga yetgan,

2025 yilda esa 56 ga pasaygan. Iste'molchilar ishonchi 2025 yilda 129,5 ga tushib ketgan (oktyabr oyida 2,6% ga pasaygan).

2. **Turizm talabi o'zgarishlari (umumiy):** 2020 yilda xorijiy sayyohlar soni 0,5 million (2019 yilga nisbatan –70%), 2025 yilda 10,7 million (2019 ga nisbatan +73%). Iqtisodiy noaniqlik tufayli 2020–2022 yillarda pasayish kuzatilgan.

3. **Buxoro viloyatlaridagi vaziyat:** 2020 yilda sayyohlar soni 0,2 million (pasayish 80%), 2025 yilda 2,5 million (o'sish 112%). Ishonch pasayishi tufayli mavsumiy talab 15–20% ga kamaygan, lekin madaniy ob'ektlar (Poyi Kalon, Ark) tufayli tiklanish tez bo'lgan.

4. **Namangan viloyatlaridagi vaziyat:** 2020 yilda sayyohlar soni 0,1 million (pasayish 75%), 2025 yilda 1,5 million (o'sish 150%). Ekoturizm va festivallar (Gul festivali) tufayli o'sish, lekin iqtisodiy noaniqlik tufayli xorijiy investitsiyalar 20% ga kamaygan.

Yil	Iste'molchilar ishonchi indeksi	Xorijiy sayyohlar soni (mln)	Buxoro (mln)	Namangan (mln)
2020	22 (biznes)	0.5	0.2	0.1
2021	69	1.9	0.5	0.3
2022	55	4.2	1.0	0.6
2023	58	6.5	1.5	0.9
2024	57	8.0	2.0	1.2
2025	56	10.7	2.5	1.5

Muhokama (Discussion). Iqtisodiy noaniqlik va iste'molchilar ishonchi pasayishi turizm talabiga ikki tomonlama ta'sir ko'rsatdi:

Salbiy oqibatlari:

✓ 2020–2022 yillarda pandemiya tufayli talab pasayishi, Buxoro va Namanganda mehmonxonalar yuklama 30–40% ga kamaygan.

✓ Ishonch pasayishi (2025 yilda 129,5 ga tushib ketgan) byudjetli sayyohlar oqimini kamaytirdi, ayniqsa Namanganda ekoturizmga ta’sir qildi.

Ijobiy oqibatlari:

✓ Tiklanish jarayonida iqtisodiy reformalar (viza soddalashtirish) tufayli o‘sish, Buxoroda madaniy turizm 73% ga o‘sgan.

✓ Namanganda mahalliy festivallar ishonch pasayishiga qaramay, ichki turizmni qo‘llab-quvvatlagan.

✓ Buxoro va Namanganda bu jarayonlar eng keskin kechdi, chunki viloyatlar turizmga bog‘liq (Buxoro – madaniy, Namangan – ekoturizm).

Xulosa (Conclusion). 2020–2025 yillarda iqtisodiy noaniqlik va iste’molchilar ishonchi pasayishi O‘zbekiston turizm talabiga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi, lekin soha tez tiklandi. Buxoro va Namangan misolida ko‘rinib turibdiki, agar ishonchni oshirish va barqarorlik choralari kuchaytirilmasa, 2026 yilda talab 10–15% ga pasayishi mumkin. Davlat darajasida iqtisodiy reformalar va marketing strategiyalarini kuchaytirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. UNWTO, Uzbekistan Tourism Report 2025.
2. O‘zbekiston Statistika agentligi, 2020–2025 yillar turizm hisoboti.
3. Markaziy bank, Iste’molchilar ishonchi indeksi 2025.
4. World Bank, Uzbekistan Economic Overview 2020–2025.
5. Euronews Travel, “Uzbekistan's Tourism Boom”, 2025.